

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ІШКІ ІСТЕР МИНИСТРЛІГІ**

**БӘРІМБЕК БЕЙСЕНОВ АТЫНДАҒЫ
ҚАРАҒАНДЫ АКАДЕМИЯСЫ**

**ҚЫЛМЫСТЫҚ ҚҰҚЫҚ ЖӘНЕ КРИМИНОЛОГИЯ
КАФЕДРАСЫ**

**«ҚЫЛМЫСТАРДЫ САРАЛАУДЫҢ
ҒЫЛЫМИ НЕГІЗДЕРІ»
АТТЫ АРНАЙЫ КУРС БОЙЫНША
ЕСЕПТЕР ЖИНАҒЫ**

ҚАРАҒАНДЫ 2011

Есептер жинағы. «Қылмыстарды саралаудың ғылыми негіздері» атты арнайы курс бойынша. / ред. жетекшісі **С. М. Иманбаев**. — Қарағанды: ҚР ПМ Б. Бейсенов атындағы Қарағанды академиясы, 2011. — 51 бет.

Авторлық ұжым: заң ғылымдарының кандидаты, доцент **С. М. Иманбаев**; заң ғылымдарының кандидаты, профессор **Р. Б. Құлжақаева**; заң ғылымдарының кандидаты, Д. С. Темирова; заң ғылымдарының кандидаты **Г. Ж. Мұхамдиева, Ө. А. Тұрғанов**.

Пікір жазғандар: заң ғылымдарының докторы, профессор **Қ. Ж. Балтабаев**; заң ғылымдарының докторы, профессор **С. М. Рахметов**.

Бұл есептер жинағы «Қылмыстарды саралаудың ғылыми негіздері» атты арнайы курс бойынша мәселелерін қамтиды. Жинақты Қазақстан Республикасы ПМ Б. Бейсенов атындағы Қарағанды академиясының қылмыстық құқық және криминология кафедрасының ұжымы дайындады. Жинаққа енген мысалдар сот-тергеу тәжірибесінен арнайы өңделіп алынды. Есептердің шарттарындағы оқиғалар мен адам аттары және нақты қылмыстық іс-әрекеттер мен тұлғаларға қандай да бір сәйкес келуі кездейсоқ болып табылады.

Бұл жинақ Қазақстандағы заң оқу орындарының тыңдаушыларына, студенттеріне және оқытушыларына, сондай-ақ тәжірибе қызметкерлеріне арналады.

ҚР ПМ Б. Бейсенов атындағы Қарағанды академиясының Ғылыми кеңесінің шешімімен басылды.

АЛҒЫ СӨЗ

Қазақстан Республикасының жоғары заң оқу орындарында қылмыстық құқықты оқытуда тәжірибе сабақтарына аса маңызды көңіл бөлінеді. Тәжірибе сабақтарының негізгі мақсаты — тыңдаушыларға сот-тергеу тәжірибесінің нақты жағдайларында қылмыстық заңды дұрыс қолдануды үйрету. Тәжірибелік сабақтар қазіргі таңдағы қылмыстық заңнаманың, қылмыстық құқық теориясының терең игерілуіне, тыңдаушылардың пәнді оқу әдістемесін және нақты бір тәжірибелік есептерді шешуде дербес жұмыстар жасауды меңгеруіне ықпал етеді.

Жинақты дайындау барысында авторлық ұжым Қазақстан Республикасы Конституциясының, Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексі баптарының қағидалары мен Қазақстан Республикасы Жоғары Сот түсіндірмелері басшылыққа алынды, сондай-ақ қылмыстылықпен күрестің қазіргі заманға сай өзекті міндеттері ескерілді. Сондықтан тәжірибелік есептерді құрастыру барысында арнайы курс бағдарламасының негізгі мәселелерін қамту, қылмыстық заңнаманың мазмұнын неғұрлым толық ашу, оны қолдануда теория мен тәжірибенің келіспеушілік мәселелерін ескеру мақсаттары көзделді.

Ұсынылып отырған есептер сот-тергеу тәжірибесінің тиісті түрде өңделген мысалдарын немесе оқыту мақсатында ойдан құрастырылған қылмыстық іс оқиғаларын құрайды.

Есептерде көрсетілген жағдайлар анықталған деп саналады, сонымен қатар есепті шешуге қажетті шарттардың бәрі берілген деп есептеледі. Дегенмен де, жекелеген есептерде оқиғалардың баяндалуына өзгертулер мен толықтырулар енгізілуі, әрі сол арқылы есептің жаңа, өзгертілген нұсқалары жасалуы мүмкін. Есеп шарттарын өзгерту жөнінде тәжірибелік сабақ тапсырмасында көрсетілуі міндетті болып табылады.

Есептерді шешу барысында олардың негізделуіне және дәйектелуіне ерекше назар аудару қажет. Есеп шешімінде заңдарға, Қазақстан Республикасы Жоғары Соты түсіндірмелеріне, қылмыстық құқықтың теориялық қағидаларына сүйенген дұрыс және тап-

сырмада көрсетілген сұрақтарға ғана емес, сондай-ақ есептен туындайтын өзге де сұрақтарды қамтыған жөн.

Авторлық ұжыммен ұсынылып отырған есептер жинағының «Қылмыстарды саралаудың ғылыми негіздері» атты арнайы курсы тыңдаушыларға оқуда қажетті көмек көрсететініне үміт артады. Есептер жинағының мазмұны мен құралымына қатысты ескертулер мен ұсыныстарыңыз болса Қазақстан Республикасы ІІМ Б. Бейсенов атындағы Қарағанды академиясы қылмыстық құқық және криминология кафедрасына жіберулеріңізді сұраймыз.

Тел: 8(7212) 30 33 68

Ғах: 8(7212) 30 33 68

ҚАСАҚАНА ҚЫЛМЫС ЖАСАУ САТЫЛАРЫҢ САРАЛАУ МӘСЕЛЕЛЕРІ

№ 1 - ЕСЕП.

Дүкенде тұрған Кирбасов сатушының басқа сатып алушылардан қолы босамай жатқанын пайдаланып, бөлім кедергісінен өтіп, шамамен 30 000 теңге жатқан кассаға қарай барып, Кирбасов кассадағы ақшаны алады, бірақ кассадан екі метр арақашықтықтағы сатушы Кирбасовты ұстап алған.

Бұл жағдайда: ұрлыққа дайындалу ма немесе оқталу ма?

Бұл екі ұғымның айырмашылығын көрсетіңіз?

Кирбасовтың қылмысы қандай сатыда жасалған?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 2 - ЕСЕП.

Ж. Ю. Қарызов пен Е. Е. Ішкенбаев алкогольдік ішімдік ішу кезінде төбелесіп қалады. Қасындағылар оларды арашалайды. Е. Е. Ішкенбаев Ж. Ю. Қарызов костюмді жыртты, енді мұны ұмытпаймын ертең-ақ өлтіремін деп айқайлайды.

Е. Е. Ішкенбаевтің іс-әрекетінде қылмыс белгілері бар ма?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 3 - ЕСЕП.

Бірнеше рет сотталған Ө. Қ. Көлбаев пәтер ұрлығын жасау мақсатында құлып ашқыштар жиынтығын жасайды. Ол айықтырғышқа түскен кезінде, оның киімдерін тінту барысында құлып ашқыштар жиынтығы табылды.

Ө. Қ. Көлбаевты қылмысқа дайындалу деп жауапкершілікке тартуға болады ма?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 4 - ЕСЕП.

Д. Р. Жоңғаров бірнеше жасөспірім балаларды темір жол жанындағы сайға баруға шақырады. Онда белгісіз жігіттер әйел адамды зорлап жатқанын көреді. Д. Р. Жоңғаровта сол әйелмен жыныстық қатынасқа түсетінін айтады. Оқиға болған жерге келген соң Д. Р. Жоңғаров жәбірленуші жатқан сайға түскен кезде полиция қызметкерлерімен ұсталады. Алдын-ала тергеуде де және сот отырысында да Д. Р. Жоңғаров егер полиция қызметкерлері келмегенде, сол әйелді зорлайтын едім деп айтқан.

Адамның ойы қылмыс сатысы болып табылады ма?

Қылмысқа дайындалудың, адамның ойынан ерекишелігі қандай?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңдар.

№ 5 - ЕСЕП.

Б. Т. Қалпақов сыйыспай жүрген өгей анасын алдау жолымен канал жағасына ертіп келіп, оны суға итеріп жібереді. Канал терең болғандықтан жүзу білмейтін өгей анасы суға бата бастайды, бірақ оның дауысын естіген басқа адамдар келіп құтқарып алады.

Б. Т. Қалпақовтың іс-әрекеті кісі өлтіруге оқталудың аяқталған немесе аяқталмаған түрі болады ма?

Б. Т. Қалпақовтың қылмыс жасау сатысын атаңыз?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 6 - ЕСЕП.

Жиһаз дүкенінің қойма меңгерушісі Ө. Ұ. Жақазбаев жататын бөлмеге арналған жиһаз жиынтығын ұрлағаны үшін қылмыстық жауапкершілікке тартылған. Алдын-ала тергеу барысында өзі ұрлаған жиһаздың құнын дүкен кассасына төлегені туралы анықтаманы көрсетіп, өз еркімен қылмыс жасаудан бас тартқанын себеп қылып қылмыстық істі қысқартуыды сұраған.

Өз еркімен қылмыс жасаудан бас тарту қандай белгілерден көрінеді?

Ө. Ұ. Жақазбаев қылмыстық жауапкершіліктен босатылуға жатады ма?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 7 - ЕСЕП.

Ұ. Қ. Қасқыровпен араздық ниетте болған Б. Т. Ұрғышбаев, оны адамдар жоқ жерде күтіп алып, велосипед шынжырымен ұра бастаған. Ұ. Қ. Қасқыров құлағанда оны Б. Т. Ұрғышбаев тепкіге алған. Осының нәтижесінде Ұ. Қ. Қасқыровтың бетінде үлкен тыртық пайда болғандықтан оны тек хирургиялық операция көмегімен жоюға болатындығы анықталған. Көру мүшелері зақымданбаған.

Б. Т. Ұрғышбаевтың қылмыстық іс-әрекеті қай сатыда аяқталған?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 8 – ЕСЕП.

Мас күйінде К. Ғ. Қаңғыбасов университет студенттері тұратын жатақханаға кіріп, басқа тұрғындардың көзінше Б. Р. Итмұрыновпен ұрсыса бастайды, нәтижесінде К. Ғ. Қаңғыбасов бөлмеден қуылған. Бірнеше минуттан кейін К. Ғ. Қаңғыбасов үйінен қосауыз мылтық алып келіп фанер есіктің сыртынан «Бәріңді атамын» деп айқайлап, бес рет атады, соның салдарынан Б.Р. Итмұрыновтың денсаулығына жеңіл жарақат келтірілген. К. Ғ. Қаңғыбасов кейін полиция қызметкерлерімен ұсталады. Студенттер бөлмесі үлкен болмағандықтан ату кезінде бөлменің бүкіл аумағы оқ астында қалғаны анықталды.

К. Ғ. Қаңғыбасовтың қылмысы қай сатыда жасалған?

Аяқталған және аяқталмаған қылмыстың шекараларын белгілеңіздер.

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 9 - ЕСЕП.

Б. Б. Белдікбаев көршісінің ауласына заңсыз кіріп, төсекте ұйықтап жатқан көршісінің кәмелетке толмаған қызы А. А. Бойжеткеноваға күш қолдану арқылы жыныстық қатынасқа түскісі келеді.

А. А. Бойжеткенованың айқайлаған дауысын ата–аналары естіп, жүгіріп келгендіктен Б.Б. Белдікбаев қашуға мәжбүр болады.

Бұл жағдай да қылмыстан бас тарту бар ма?

Жоқ болса, Б.Б. Белдікбаев қылмыстылық жауаптылыққа тартыла ма?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 10 - ЕСЕП.

Үйрекбаев әйелімен ұрыс кезінде балта алып оның басынан ұрғысы келеді. Бірақ әйелі соққыдан еңкейіп қалғандықтан, оған ти-мей қалады. Осыдан кейін Үйрекбаев балтаны тастап, соққы жасаудан бас тартып пәтерден шығып кетеді.

Қылмыстық әрекеттен бас тарту қылмыс жасаудан өз еркімен бас тартуға жата ма?

Өз еркімен бас тартудың белгілерін атаңыз?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

ҚЫЛМЫСТЫҢ КӨПТІЛІГІН САРАЛАУ МӘСЕЛЕЛЕРІ

№ 1 - ЕСЕП.

Бұрын сотталған Мафиозов мас күйінде азамат Османовтың «Ауди 100» автокөлігінің терезесін сындырып «JVC» атты авто үн-таспасын жұлып алуға тырысқан. Оны көріп қалған Османов автокөлігіне жүгіріп келіп Мафиозовты ұстап қалуға тырысады. Алысу кезінде Мафиозов пышақ алып шығып, Османовты екі рет жарақаттады. Соның салдарынан соңғының денсаулығына ауыр зардап келтірілді.

Пышақ суық қару болып танылады ма?

Қылмыс көптілігінің түрлерін анықтаңыз?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 2 - ЕСЕП.

Бұрын алаяқтық үшін сотталған Канин, бұрын қорқытып алушылық пен тонаумен сотталған Бериковпен алдын ала сөз байласып, жазасын өтегеннен кейін Касилевке қарсы қарақшылық жасады.

Қарағанды қаласы Қазыбек би ауданы сотының үкімімен екеуінің әрекеті аса ауыр қайталанушылық деп танылып, оларды ҚР ҚК 179-бабының 2- тармағы бойынша әр біреуін ерекше режимдегі түзеу колониясына жазасын өтеуге жіберді.

Канин мен Бериковтың әрекетіндегі аса ауыр қылмыс жасады дегуге бола ма?

Қайталануды қылмыс көптілігінің бір түрі ретінде сипаттама беріңіз.

Сотпен тұлғаның аса ауыр қайталануы деп танудың негізгі тәртібін ҚР ҚК 13-бабына сәйкес жағдайды салыстырыңыз.

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 3 - ЕСЕП.

Бұрын Солтүстік Қазақстан облысы, Жамбыл ауданының сотымен ҚР ҚК 209-бабының 1-бөлігі бойынша ҚР ҚК 63-бабы қолданылып сотталған Зуев сынақ мерзімін өту кезінде экономикалық қылмыс жасаған.

Оны ұстау кезінде, ол қаржы полициясының қызметкерлеріне қарсылық көрсетіп әдепсіз сөздерді айтады. Сот Зуевтің әрекетін ҚР ҚК 209-бабының 2- бөлігі және ҚР ҚК 320-бабының 1-бөлігі бойынша саралаған.

Қылмыс көптілігінің түрін анықтаңыз?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 4 - ЕСЕП.

Гасанов өз бақшасында көкнәр есірткі затын өсіріп, кейін оны жинап кәмететке толмаған Корнев пен Филатовқа берген.

Гасановтың әрекетінде қылмыстың көптілігі бар ма?

Қылмыс көптілігінің түрін анықтаңыз?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 5 - ЕСЕП.

Огонесян мен Лиморенко сегіз ай бойы өзін «ОРТ» телеарнасының «Күт мені» бағдарламасының қызметкері деп таныстырып, жоғалған адамдардың тумаларынан, таныстарынан алдап ақша жинаған. Қылмыс жасаған уақыт аралығында олар екі жүз мыңнан астам ақша жинағаны белгілі болған.

Огонесян мен Лиморенконың әрекеттері қандай біріккен ауыр қылмыс түріне жатады?

Созылмалы қылмыс дегеніміз не? Оның қылмыс көптілігімен қандай айырмашылығы бар?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 6 - ЕСЕП.

Кәмелетке толмаған 17 жасар Семенов үлкен көлемде есірткі заттарды тасымалдағаны үшін сотталған. Бас бостандығын өтеу мекемесінде өз жазасын өтеп жүріп сотталған Кулешовке денсаулығына ауыр зардап келтіреді. Осы қылмыстар үшін жазасын өтегеннен кейін Семенов үлкен көлемде жалған ақша жасыру қылмысын жасайды.

Семенов жасаған қылмыстардың көптілігінің түрлерін анықтаңыз.

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 7 - ЕСЕП.

Шербанов Косумовтың денсаулығына ауыр зардап келтіремін деген оймен оған тас лақтырады. Бірақ лақтырған тас Косумовқа емес, Ақсубаевқа тиіп, оның денсаулығына ауыр зардап келтірді. Қарағанды қаласы Қазыбек би ауданының сотымен Шербаковтың әрекеті ҚР ҚК 24-бабының 3-бөлігіне сілтеме жасай отырып ҚР ҚК 103-бабының 1-бөлігімен Косумовтың денсаулығына ауыр зардап келтіруге оқталу, және ҚР ҚК 111-бабының 1- бөлігімен Ақсубаевтың денсаулығына абайсызда зиян келтірумен сотталады.

Бұл есепте қылмыс көптілігінің қандай түрі көрсетілген?

Реалды және идеалды қылмыстың түрін қалай түсіну керек?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрыңыз.

№ 8 - ЕСЕП.

2005 жылы 20 ақпанда Есентаев өзінің үйінің ауласында бұзақылық ниетпен Өскембаевты аңшы қаруынан атады, соның салдарынан Өскембаев қайтыс болады. Келесі күні Есентаевты ұстау кезінде ол полиция қызметкерлеріне қарсылық көрсетіп, полиция сержанты Сартаевтың денсаулығына ауыр зардап келтіреді.

Қылмыс көптілігінің түрін анықтаңыз?

Қылмыс көптілігінің брикелкі қылмыстан айырмашылығы неде?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

ҚЫЛМЫСҚА ҚАТЫСУДЫҢ САРАЛАУ МӘСЕЛЕЛЕРІ

№ 1 - ЕСЕП.

Бөлмесін жөндеуіне байланысты апалы-сіңлілі Валя мен Люся Ивановалар заттарының бір бөлігін ортақ асханаға шығарып қояды, олардың көршісі Тазбасов мас күйінде асханаға барып, темекісін тұтатып Ивановалардың заттарының үстіне жатып алады. Валя Тазбасовтан олардың заттарының үстінен тұруын және темекі шекпеуін сұрайды, осының нәтижесінде екеуі ұрсысып арты төбелеске ұлаСА-ды. Люся Валяға көмекке келеді. Апалы-сіңлілілер бірлесіп Тазбасовты саты алаңына шығарып, сатыдан төмен итеріп жібереді. Тазбасов құлаған уақытта басымен сатыға соғылып алған жарақатынан келесі күні ауруханада қайтыс болады. Сот–дәрігерлік сараптаманың қорытындысында көрсетілгендей Тазбасовтың өлімі басына түскен зақым, яғни миына қан кету нәтижесінде келгендігін көрсеткен.

Ивановаларды қылмысқа қатысушылар деп таңуға болады ма?

Қылмысқа қатысудың объективтік және субъективтік белгілерін атаңыз

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрыңдар.

№ 2 - ЕСЕП.

Геологтар тобының жүргізушісі Білгішбаев және топтың жұмысшысы Жандосов тапсырылған бағыттан ауытқып кетіп жастардың кеші болып жатқан Буденовка ауылына автокөлікпен келеді. Ішіп алған олар ауыл азаматтарына тиісіп, балағаттай бастап төбелескен. Жергілікті жігіттердің қудалауына байланысты Білгішбаев пен Жандосов қашып, машинаға мініп, ауыл сыртына шығып кетеді. Жандосов Білгішбаевқа ауылға қайтып барып, қудалаған балаларды машинамен қууды ұсынады. Машинаны бұрып, Білгішбаев ауылға кіреді де үлкен жылдамдықпен тұрғындарды қуады. Қорапта отырған Жандосов бейпіл сөздермен қоса «Бас оларды, бас», – деп айқалап қолындағы күректі оңды-солды сермейді. Машинаны басқара

алмай Білгішбаев талдың қасында тұрған бір топ адамды қағады. Сол жерде А. Степановтың өміріне қауіпті ауыр дене жарақатын, И. Степановтың денесіне орташа ауыр зақым және Б. Иванованың денсаулығына жеңіл зақым келтіріледі.

Қылмысқа қатысудың түрлерін анықтап, жауапкершілік сипатын беріңіздер.

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрыңдар.

№ 3 - ЕСЕП.

Абақұловқа үш белгісіз біреулер жабылады. Олардың біреуі жерге құлатып, оны ұстап тұрады, екіншісі ешкім келе жатқан жоқ па, деп қарауылдап тұрады, ал үшіншісі Абақұловтың қалтасынан темекі салғышы мен сағатын алады.

Қатысушылардың әрекеттеріндегі объективті байланыстарын көрсетіңіздер.

Талқылауға басқада варианттар құрастырыңыз.

№ 4 - ЕСЕП.

Танкова «Күлше» дүкенінің меңгерушісі болып жұмыс істеп жүргенде 6 ай бойы үнемі экспедитор-жүргізуші Бобров және Сурковтың ұрлаған кондитерлік және нан өнімдерін, қант, ашытқы, ұн алып отырған және дүкен арқылы оларды сатқан.

Танкованы Бобров пен Сурковтың жасаған ұрлықтарында қатысушысы деп тануға болады ма?

Осы қылмыстағы әрқайсысының рөлдерін анықтаңыздар.

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 5 - ЕСЕП.

Тарихов өзінің танысы Дембаевтан ұсақ калибрлі винтовка сатып алып, одан шолақ мылтық (обрез) жасайды және өзінен басқа үш адамнан (Қоянбаев, Мысықбаев және Итбаев) тұратын топ құрады. Бірнеше ай бойы көрші облыстардың аудандарының дүкендеріне және азаматтарға шабуыл және тонау жасап жүрген. Шабуыл

және тонау үшін мылтықтан басқа Көлікбаевтың автокөлігін қолданған. Топтың басқа қатысушылары Костиннің және Васинаның үйінде баспана тапқан, олар ұрланған заттарды тығуға көмектескен.

Дембаев винтовканы сатқанда құрылып жатқан бандалық топ туралы білген.

Қатысушылардың түрлерін және қатысу нысаның анықтаңыздар.

Талқылауға басқа да нұсқалар құрыңдар.

№ 6 - ЕСЕП.

Түнгі сағат бірдің шамасында Журавлев әйелінің айқайынан оянып кетіп үйлеріне біреудің кіріп жатқанын көреді. Журавлев оны аңдып, оның ауыл тұрғыны Евдокимов екенін біледі де, ұстап алып ұра бастайды. Айқайға көршілер Моисеенко мен Петрухин жүгіріп келеді. Журавлев болған жағдайды айтады және барлығы бірге Евдокимовты полицияға апармақшы болғанда, Евдокимов қашпақ болады. Сонда Моисеенко және Петрухин Евдокимовтың қолынан ұстайды, ал Журавлев оны қылқындыра бастайды. Полиция қызметкерлері оқиға болған жерге келген кезде, олар Евдокимовтың жерде жатқанын көреді, оны тірі деп ойлап машинамен полиция бөліміне апарды. Ондағы болған дәрігер Евдокимовты қарап оның өлгенін анықтайды. Мәйітке сот-дәрігерлік куәландыру жүргізу барысында Евдокимовтың өлімі қылқындыру нәтижесінде келгені анықталды.

Журавлевтың жасаған қылмысында Моисеенко және Петрухин қатысушы болып танылулары мүмкін ба?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 7 - ЕСЕП.

Ведомстводан тыс элеватор күзетінің жұмысшылары Кузменко мен Измайлов ауысымға түсер алдында элеватор жанында тұратын Филевскаямен бірнеше қап бидай әкеліп, оларды шатырға тығу керектігі туралы келіседі. Полиция қызметкерлері тапқан жағдайда Филевская бидайды станцияда Ақмола облысынан келген маусымдық жұмысшылардан жүкке (багажға) алмаған бидайынан сатып ал-

дым деп айтуы керек деген. Филевская келіседі. Кузьменко мен Измайлов қарауыл бастығының семинарға кеткенін пайдаланып, элеватор қоймасына он қап бидай ұрлап Филевскаяға әкеліп береді.

Қатысу нысанын анықтаңдар, Филевская қатысушы болып табыла ма?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 8 - ЕСЕП.

Қайықтағы сатушылар Сафронова және Кулешова жыл бойы дүкен директорының бұйрығы бойынша сатуға алынған балықтың бір бөлігін директорға үнемі беріп отырған, ал ол оны өзіне алып отырған. Директордың бұл былығы Сафронова және Кулешоваға белгілі болған, бірақ олар жалақысы жақсы жұмысымыздан айырыламыз деп қорқып, оның бұйрығына бағынып отырған. Сатушылар кем өлшеу арқылы сатып алушыларды алдап балықтың жетіспеушілігін жауып отырған.

Қылмысқа қатысушылардың әрқайсысының рөлін анықтаңыздар.

Талқылауға басқа да нұсқалар құрыңдар.

№ 9 - ЕСЕП.

Смирнов ұрылар — Коротко, Рылов және Гришинмен қылмыстық байланысқа түсіп, үнемі олардан ұрланған заттарын сатып алып, сонан соң оны базарда көтерме бағамен сатқан.

Қылмысқа қатысу бар ма? Бұл жағдайда Смирнов жауапкершілікке тартылатындай қатысу бар ма?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 10 - ЕСЕП.

Алексеев және Зариров Панковқа қарақшылық шабуыл жасау үшін қару тауып беру өтінішімен келеді. Панков өзінің таныстарынан екі әскери оқ пен мылтық (обрез) және тапанша алады және оларды Алексеев пен Зарировқа береді. Олар қылмысты жасағаннан

кейін оған ақша береміз деп уәде береді. Келесі күні Алексеев және Зариров «Аяжан» дүкенінің жұмысшыларына шабуыл жасап табыстарынан 50000 теңге алып кетеді.

Панков, Алексеев және Зариров жасаған қарақшылық шабуылдың қатысушысы деуге болады ма?

Қылмысқа қатысудың объективтік және субъективтік белгілерін атаңыздар.

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 11 - ЕСЕП.

Әскери қызметке шақыру алған Есененко өзінің нағашысы Егоровтың кеңесі бойынша медициналық комиссия өтіп жүрген кезде сылтауратып саңырау болады, бірақ ол әшкереленеді.

Қатысушылардың түрлерін анықтаңыздар, Егоров қылмысқа қатысушы болып табылады ма?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 12 - ЕСЕП.

Бірнеше рет сотталған Ушаков Шопавалов пен Мироновты қылмыстық әрекет жасауға тартады. Алдын ала дайындалған жоспар бойынша Шаповалов және Миронов тирге кіреді де, тир меңгерушісіне қарсы шабуыл жасайды, оны пышақ және сүйменмен ұрып өлтіріп, тирден үш спорттық тапанша және 150 оқ алып кетеді.

Атыс қаруын иеленген Ушаков, Шаповалов және Миронов түнгі уақытта (ауысымнан) үйіне қайтып келе жатқан Блиновқа қарақшылық шабуыл жасап одан 3000 теңге алады. Сол қарудың көмегімен Ушаков Шаповалов және Миронов товар және ақшаны ұрлау мақсатында «сауда орталығының» қарауылына шабуыл жасап, оны өлтіріп, дүкенге кірген мезгілде полиция қызметкерлері ұстайды.

Қатысудың нысанын анықтаңыздар.

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 13 - ЕСЕП.

Автокөлік кәсіпорнының жүргізушісі Кузьмин, қант зауытында қант алып жатқан кезде автокөлікке 7 қап артық қант салады және зауыт аумағынан шығу амалын жасайды. Зауыт қарауылы Сулейменов оны байқап қалғандықтан ұсталмас үшін Кузьмин Сулейменовке үш қап қант береді, ол автокөлікті шығарып жібереді.

Сулейменов Кузьмин істеген ұрлықтың қатысушысы болады ма?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

АДАМ ӨЛТИРУДІ САРАЛАУ МӘСЕЛЕЛЕРІ

№ 1 - ЕСЕП.

Жұманбаев ашылмаған жағдайларда қаза тапты. Ресми деректер бойынша Жұманбаев өмірін өзін-өзі өлтірумен қиды. Алайда кейбір фактілер бұл жағдайға Смирновтың қатысы бар екендігіне сілтейді. Смирновқа қатысты қылмыстық іс қозғалды, алайда дәлелдемелердің жеткіліксіздігінен қылмыстық іс қысқартылды. Жұманбаевтың ұлы Смирновты кінәлі санап, соттың әлсіздігіне көнбей, Смирновтың үйіне келіп, оны аңшы мылтығынан атады, Смирнов қаза тапты.

Жұманбаевтың ұлының іс-әрекеті қандай қылмыстың құрамын құрайды?

Жұманбаевтың ұлының іс-әрекетінде қамтылған қылмыс құрамының белгілерін көрсете отырып, өз жауабыңызды қуаттаңыз.

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 2 - ЕСЕП.

Үйіне кеш қайтып келе жатқан Федорова ішінде екі жігіт отырған автокөлікті тоқтатып, үйіне апарып тастауды сұрайды. Көлік жүріп бара жатқан уақытта Федорова жігіттердің спирт ішімдіктерін пайдаланғанын сезеді. Автокөлік Федорова көрсеткен үйге жақындағанда, ол жігіттерден кешірім сұрап, ақшасының жетпейтіндігін айтып, үйіне ақшасына барып келуіне рұқсат сұрайды. Жігіттер оның өтінішіне дөрекі жауап береді. Олардың бірі Федорованың саусағындағы неке сақинасын көріп, оны шешіп алады. Екіншісі бүктелетін пышақты алып шығып, оны Федорованың мойнына тақап, шешінуге бұйрық береді. Федорованың одан бас тартқандығына, қарсы болғанына қарамастан, жігіттердің бірі онымен жыныстық қатынасқа түседі, артынша сол іс-әрекетті оның серіктесі де жасайды. Содан кейін олар Федорованы автокөліктен шығарып тастайды.

Федорова үйіне келе сала, барлық болған жағдай туралы күйеуіне айтады. Күйеуі терезеден басын шығарып қарап, автокөліктің омбы қарда тұрып қалғандығын байқайды. Федорованың күйеуі қолына балғаны ала сала, көшеге жүгіріп шығып, ренжіткендердің автокөлігін соға бастайды. Жігіттердің бірі автокөліктен шыға келеді. Сол кезде Федорованың күйеуі оның басынан ұрып жібереді. Екіншісі досына көмектесуге талпынып, есікті сәл ашып қояды. Федоров оның басы мен бетінен балғамен ұрғаннан кейін автокөлікке де бірнеше рет соқы жасайды. Сәл басылғаннан кейін ол балғаны жерге лақтырып, жедел медициналық көмек шақыруға кетеді. Зорлаушылардың бірі бас сүйек-ми зақымынан қаза табады.

Федоровтың жасаған іс-әрекеті қылмыстың қай түріне жатады?

Федоровтың әрекетін саралаңыз және оның іс-әрекетін қамтитын қылмыстың құрамына талдау жасаңыз.

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 3 - ЕСЕП.

Харченков Соболеваны ұнататын, бірақ Соболева оған немқұрайлы қарайтын. Соболеваның көңілін аулап, өзіне қарату үшін Харченков автокөлікпен өтіп бара жатып, оның жанына келіп Соболеваға қарай бағыттайды. Соболеваға Харченковтың ондай тәртібі ұнамағандықтан, ол учаскелік полиция инспекторына бірнеше мәрте шағымданады. Тағы да күндердің бірінде Харченков мас күйінде қалыптасқан «әдетіне» салып, автокөлікті жолай өтіп бара жатқан Соболеваға бағыттады. Алайда автокөлікті басқара алмауының салдарынан, оны соғып кетеді. Нәтижесінде Соболева ауыр дене жарақаттарын алып, бір аптадан кейін алынған жарақаттардан есін жиімей ауруханада қайтыс болды.

Харченковтың іс-әрекетіндегі қылмыс құрамына талдау жасаңыз.

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 4 - ЕСЕП.

Бірнеше рет сотталған Нұрымбетов дүкенді тонауға талпынғанда, полиция сержанты Манарбаев оны ұстайды, алайда ол сержантқа қарсылық көрсетіп, одан босанып шығып, зат базарына қарай қашады. Манарбаев қылмыскердің құтылып кетуіне жол бермеу мақсатында оқ ата бастайды. Манарбаевтың іс-әрекетінің нәтижесінде Нұрымбетов алынған жарақаттан ауруханада қаза табады.

Полиция сержанты Манарбаевтың қарұды пайдаланғаны заңды ма?

Егер заңсыз болса, полиция сержанты Манарбаевтың іс-әрекетін саралаңыз.

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 5 - ЕСЕП.

Рыспеков пен Амантаев үйрек атуға лицензия алады. Қорыққа келіп, олар аңшылар үйінде тіркеледі. Елемесов оларды сол уақытта орманда аңшылықта Қайыржанов пен Хабубиллиннің де болатынындығы жөнінде ескерткен. Аңшылық уақытында көрші қамыстан шуды естіген Рыспеков онда үйрек бар екен деп шу шыққан жаққа қарай атып жіберіп, сол атыстан ол қамыста болған Қайыржановты өлтіріп тастады.

Рыспековтің іс-әрекетінде қылмыс құрамы бар ма?

ҚР ҚК бойынша адам өлтірудің түсінігін анықтап, адам өлтірудің түрлерін атаңыз.

Рыспековтің жауапкершілігі туралы сұрақты шешкенде Елемесовтің ескертуі қаншалықты маңызға ие?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 6 - ЕСЕП.

19 жастағы Камиланың анасы қызына масыл болып жүргендігі туралы бірнеше рет айтады. Күндердің бірінде бірге тамақ ішу уақытында ол қызын көп жейсің деп жазғырады. Камила үйге кір киіммен келген уақытында, анасы қазіргі кездегі кір жуғыш ұнтақтар, киімдердің қаншалықты қымбат екендігі жөнінде есіне сала

беріп, оны кір қожалақ деп балағаттайды. Анасы Камилаға уақытта жаңа киім әпермейтін, ол әрдайым көршілерінен қалған ескі-құсқы киімдерді тоздырып жүретін. Сонымен қатар, Камиланың анасы спирт ішімдіктерін жиі қабылдап, үйіне еркектерді алып келіп, спирт ішімдіктерін тұтынған. Камила анасының жазғыруы мен мінезіне шыдамай демидролдың бір қорабын ішіп, ауруханада есіне келмей қаза табады.

Камиланың анасының іс-әрекеті қылмыс болып есептеле ме?

Жоғарыда аталған мән-жайлар Камиланың анасын ҚР ҚК 102-бабы бойынша қылмыстық жауапкершілікке тартуға негіз бола ала ма?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 7 - ЕСЕП.

Хирург Бозов Исағұлованың соқыршегін алуға байланысты операциялық жасау уақытында сату мақсатымен оның сау бүйрегін алып тастайды. 3 жыл өткеннен кейін Исағұлова жүкті болады. Гинеколог-дәрігер Мұқанов болашақ ананы жалпы тексерістен өткізбеген және туу уақытында Исағұлованың екінші бүйрегі жұмыс істемей қалып, соның нәтижесінде ол қайтыс болды.

Хирург Бозовтың іс-әрекетін саралаңыз және оның іс-әрекетін қамтитын қылмыс құрамының белгілерін атаңыз.

Гинеколог-дәрігер Мұқановтың жауапкершілігі туралы сауалды шешіңіз.

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 8- ЕСЕП.

Коренев, Сауалбаев пен Никитин органдар мен тіндерді алып, оны ары қарай сату мақсатында балаларды ұрлаумен айналысқан. Сонда Сауалбаев пен Никитин балаларды ұрлап, ал жоғары медициналық білімі бар Коренев органдар мен тіндерді алып отырған. Органдарды алғаннан кейін балаларды емдеп, емделгеннен кейін оларды адам толы жерлерге апарып, сонда тастап кететін.

Осылайша олар 12 бала ұрлаған. Кезекті баланы ұрлағаннан кейін Кореневке балаларды емдеу пайдалы емес көрінгендіктен Сау-албаев пен Никитин 10 жастағы Коля деген баланы әкелгеннен кейін, Коренев оның екі бүйрегін, жүрегін, бауырын, терісін алады, соның нәтижесінде бала қаза тапты.

*Әрбір қылмыс қатысушысының іс-әрекетіне саралау жасаңыз.
Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.*

№ 9 - ЕСЕП.

Қол күресі бойынша ел чемпионатының жүлдегері Орымбеков пен Ержанов бірін-бірі жек көретін. Ержанов өзінің жеке қайғыларының бәріне Орымбековты кінәлі есептеп, оның үйіне келіп, есікті қатты қағып, оны балағаттай бастайды. Орымбеков есікті ашып, Ержановтың кетіп қалуын сұрайды. Алайда, Ержанов Орымбековты балағаттауын жалғастыра береді. Төбеліс басталып кетеді, сол уақытта Ержанов таяқты алып, онымен Орымбековты ұруға талпыныс жасайды. Орымбеков Ержановтың қолынан таяқты тартып алып, оның басын жылдам бұрып жібереді. Орымбеков өзінің жасаған қимылымен оның бас сүйегінің түбіндегі мойын омыртқаларын сындырып жіберді, соның нәтижесінде Ержанов сол жерде қайтыс болды.

Орымбеков қылмыстық жауапкершілікке тартыла ма?

Ол қажетті қорғаныс шегінде әрекет жасады деп есептеуге бола ма?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 10 - ЕСЕП.

Мақатов әйелінің өзінің көзіне шөп салады деп күмәнданып, соның сал-дарынан олардың арасында жиі ұрыс-керіс болатын. Күндердің бірінде ол жұмысынан ерте келіп, ұйықтайтын бөлмеге үңіліп, әйелінің басқа ер адаммен ұйықтап жатқанын көреді. Мақатов ұйықтайтын бөлмеден шығып, ас бөлмеге кіріп, онда шай ішіп, шылым шегеді. Содан кейін ас бөлмеден пышақты алып, оны әйелінің кеудесіне салады, соның нәтижесінде аортаны зақымдайды.

Жоғарыда аталған әрекеттерді жасағаннан кейін Мақатов полицияға телефон соғып, жаңа ғана адам өлтіргенін хабарлайды.

ҚР ҚК 98-бабы бойынша Мақатовтың әрекеттерін саралауға негіз бар ма?

Заң шығарушы «ұзақ уақытты психотравмалық жағдай» ретінде нені есептейді?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 11 - ЕСЕП.

Мейірбеков Тапинамен бірге тұрады. Кездесулерінде ол өзінің 4 жастағы баласы болмаса, баяғыда өз әйелімен некесін бұзып, Тапинаға үйленетінін жиі айтатын. Тапина олардың ортақ бақытына тек Мейірбековтың ұлы кедергі келтіреді деген шешімге келіп, баладан құтылу қажет деп есептейді. Ол баланы мектептің жанынан күтіп алып, оны үйіне апарып тастауын ұсынады. Жол бойы олар сөйлесіп барып, оның үйінде жаңа туған мәулендердің (мысықтың күшіктері) барын айтып, оларды баланың көргісі келе ме деп сұрайды. Бала қызыға келіседі. Тапина баланы өзінің саяжайына апарып, оны сонда тұншықтырып өлтіреді, содан кейін мәйіттен құтылу мақсатында Тапина оны бөлшетеп бөліп, пешке жағып жібереді.

Тапинаның іс әрекеттерін саралаңыз.

ҚР ҚК бойынша «айдап салу» түсінігін анықтаңыз.

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 12 - ЕСЕП.

Дәрігер-гинеколог Текелевке жасанды түсік жасау жөніндегі өтінішпен әйелдер консультациясы қабылдауына Шерімова келеді. Алғашқы қарау нәтижесінде Текелев Шерімовада жасанды түсік жасауға кедергі келтіретін патологиялардың бар екенін анықтайды. Текелев Шерімоваға бұл жөнінде айтады, алайда Шерімова оны жасанды түсік жасатуға көндіріп, оның қарызда қалмайтындығына білдіреді.

Жасанды түсік жасау уақытында Шерімованың қан кетуі ашылып, соның нәтижесінде ол 5 айға еңбек қабілеттілігінің жоғалуына

әкеліп, сонымен қатар Шерімованың кейбір бала туу органдары алынып тасталды.

Текелевтің іс-әрекеттерінде қылмыстың құрамы бар ма?

Қылмысты саралауда Шерімованың жасанды түсік жасауға келісімі қандай маңызға ие?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 13 - ЕСЕП.

Думанова көп уақыт бойы Дашкомен бірге тұрады. Думанова олардың қатынастарын заңды түрде қашан тіркейтіндігі туралы сұрағанда, Дашко тура жауаптан құтылып кететін. Сонда Думанова қарым-қатынастарын тіркеуді жеделдетемін деген оймен өзінің жүкті екенін Дашкоға айтады. Дашко қарым-қатынастарын тіркеуді, ал оның үстіне ортақ балаларының болғандығын қаламай, одан құтылуға бел байлайды.

Көп кешікпей Дашко Думановаға тауға шығып демалуға ұсыныс жасайды, онда оны жардан итеріп жібереді. Мәйітті сот-м сараптамадан өткізу нәтижесінде Думанованың жүкті болмағандығы анықталды.

Дашконың әрекеттерін саралаңыз.

Берілген жағдайда қылмыс құрамының субъективтік жағының саралау үшін маңызы қандай?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 14 - ЕСЕП.

Ли мен Ириханов «ЦветметЛТД» АҚ тең құралтайшылары болған. Олар кәсіпорынды басқару әдіснамасы туралы көп дауласатын. Лиге Ирихановтың тәртібі ұнамай, Ли олардың бірлескен кәсіпорындарының толық иесі болуы туралы шешім қабылдайды. Өзінің жоспарын орындау мақсатында Ли өзімен бірге әуедисанттық жасақта бірге әскери борышын өтеген, сонымен қатар қасақана қылмыс үшін сотталған Смағұловпен кездеседі. Ли Смағұловқа 3 мың АҚШ доллары мөлшерінде сыйақы үшін Ириха-

новты өлтіруге ұсыныс жасайды. Смағұлов бұл ұсынысты қабылдайды.

1999 жылы 20 тамызда Смағұлов Ирихановты үйінің подъездінің алдында күтіп тұрады. Шығып келе жатқан Ирихановты байқаған Смағұлов Ирихановтың жүрегі мен басынан екі рет атады. Осыдан кейін Смағұлов подъезден шығып, аялдамаға қарай бет алады. Бұл кезде оны Ирихановтың көлік жүргізушісі байқап, Смағұловты тоқтатуға тырысады. Смағұлов өз кезегінде көлік жүргізушісін де атып, оқиға болған жерден қашып кетеді. Көлік жүргізушісі жедел медициналық жәрдем келген уақытқа дейін алынған жарақаттардан қайтыс болып кетеді.

1999 жылдың 15 қазанында құжаттарды стандартты (рейдті) тексеру кезінде Смағұловтан патрондарымен бірге тапанша табылады. Оны ұстауға талпыныс жасалғанда Смағұлов қарулы қарсылық көрсетіп, соның нәтижесінде полиция сержанты Дулатбаев қайтыс болды және полиция старшинасы Әлімов ауыр жарақат алды. Ауыр жарақат алған Әлімов Смағұловқа қарсы оқ атып, оның аяғына тигізеді.

Баяндалған оқиғаның әрбір қатысушысының әрекеттеріне талдау жасаңыз.

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 15 - ЕСЕП.

Соколов пен Макарова бірнеше рет кездесіп жүреді. Күндердің бірінде Соколов Макарованы досының туған күніне шақырады. Тойдан кейін Соколов Макарованы үйіне шығарып салып келе жатқанда, оған өзімен жыныстық қатынасқа түсуіне ұсыныс жасайды. Макарова оған қарсы болады. Сонда Соколов оны күшпен шешіндіре бастайды. Макарова оған белсенді қарсылық көрсетеді. Соколов Макарова келтірген қарсылықты баса алмайтынын сезіп, оны соққыға алады, соның нәтижесінде оған бас сүйек-ми зақымын, жұмсақ тіндерге көптеген соққы, жыныстық органдарға зақым түріндегі зиян келтіреді. Алынған жарақаттарға қарамастан Макарова Соколовқа қарсылық келтіруді жалғастыра береді. Сонда Соколов Макарованың келтірген белсенді қарсылықтарына қозып кетіп,

өзінің іс-әрекеттерін басқара алмай, Макарованы тұншықтырып тастайды.

Соколов қандай қылмыс жасады деп есептейсіз?

Жоғарыда көрсетілген қылмысқа саралау жасаңыз.

Макарованың белсенді қарсылық келтіруі, сонымен қоса Соколовты ұруы және оның намысына тию жағдайлары қаншалықты маңызға ие?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 16 - ЕСЕП.

Михина келесі күні 14 жасқа толуы тиіс болатын. Туған күніне орай ол өзінің достарын шақырады. Жанұялық тағам дайындау үшін оларға бүлдірген алып келу қажет болды, ол үшін Михина өзінің әпкесі Орловамен бүлдірген теру үшін тауға шығады. Онда оларға Балобеев бас салып, Михинаны зорлауға талпынады. Орлова Михина кәмелетке толмағандықтан оған тиіспеуін, ал жыныстық қатынасқа өзімен түсуіне көндіре бастайды. Балобеев оған келісіп, өзінің кеудешесін жерге жайып салып, сол жерде Орловамен жыныстық қатынасқа түседі.

Балобеевтің іс әрекеті қылмыс құрамын қамти ма?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 17 - ЕСЕП.

Исаева кездейсоқ жыныстық қатынастардан жүкті болып, өзінің жүктілігін құпияда сақтайды. Туу жақындағанын сезген Исаева тауға кетіп қалып, сонда ұл баланы дүниеге әкеледі. Баланы ауа жұта алатындай етіп орамалға ораған Исаева баласын туған жерінен алыс емес жерде тастап кетеді. Келесі күні жолаушылар өлген баланы тауып алады.

Сот талқылауы барысында Исаеваның қорғаушысы бұл жағдайда қауіпті жағдайда тастап кету ғана орын алды деп, айтқанынан таймайды.

Сіздің ойыңызша қорғаушының қорытындылары негізді ме?

Берілген қылмысты сіз қалай саралай едіңіз?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 18 - ЕСЕП.

Ермеков пен Сәменбаева ерлі-зайыптылар болатын. Сәменбаева жүкті болып, әйелдер кеңесін алуға есепке тұрады. Оның жүктілігінің 6 айында Ермеков кенеттен қайтыс болып кетеді.

Сәменбаева жүктілігінің 7-айында туу толғағын сезіп, өзінің пәтерінде қамалып, өзінен су кеткеннен кейін, біз алып, онымен құрсақтағы баланы тесіп жібереді. Бала өлі туады.

Сәменбаева жасаған қылмысқа саралау жасаңыз.

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 19 - ЕСЕП.

Мұсағұлов қажетті қорғаныс шегінен шығу жағдайында қылмыс жасағаны үшін сотталған. Бас бостандығынан айыру орындарынан қайтып келіп, жұмысқа орналасады. Жасаған қылмысы үшін жазасын өтеу барысында әйелі Смаилова оны тастап кеткендіктен, ол анасының қолында тұрады.

Ол өзін кінәлі деп есептемейтін және әйелінің оны күтпегеніне өкпелі болды. Күндердің бірінде Мұсағұлов спирт ішімдіктерін көп көлемде ішіп, бұрыңғы әйелінің үйіне келіп, өзінің наразылықтарын айта бастайды. Смаилова ешқашан оған қайтып оралмайтынын айтты. «Онда басқалармен де болмайсың» деген сөздермен Мұсағұлов оның ішіне пышақ салып, оқиға болған жерден кетіп қалды. Смаилова алынған жарақаттан қайтыс болды.

Мұсағұловтың іс-әрекеттері қандай қылмыстың құрамын құрайды?

Бұл қылмыс құрамының белгілерін атаңыз.

Берілген қылмысты саралауда Мұсағұловтың адам өлтіргені үшін соттылық дерегінің қатынасы қандай?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 20 - ЕСЕП.

Пенкин Омаровтың отбасын жеккөретін. Омаровтар болмаған уақытта Пенкин олардың үйлерін әдейі жағып жібереді. Жолай өтіп бара жатқан өрт сөндіруші Қатаев үйдің өртеніп жатқанын көріп, оны сөндіре бастайды. Қатаевқа кедергі келтіру үшін Пенкин оның жағына мылтық ата бастады, соның нәтижесінде оқ Қатаевтың басына тиеді. Қатаев сол жерде мерт болады.

Пенкиннің іс-әрекеттерін саралаңыз. Пенкиннің іс-әрекетінде қамтылған қылмыс құрамының белгілерін көрсете отыра, өз жауабыңызды қуаттаныз.

Қылмысты саралаудағы анықталмаған ниеттің әсері қандай? Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 21 - ЕСЕП.

Майтабаров қонақта отырып, ішімдікті жеткілікті мол көлемде пайда-ланғаннан кейін, шылым шегу үшін далаға шығады. Алаңда ол алты жасар қызды байқап қалып, оны зорлауға бел байлайды. Алдау жолымен Майтабаров қыз баланы алыс емес жердегі баққа еліктіріп алып барады. Баланы зорлағаннан кейін, таспен басынан бірнеше рет ұрып жібереді. Сонан соң кішігірім ор қазып, денені сонда лақтырып тастайды, оның үстіне біраз топырақ, кепкен жапырақтар мен шыбықтарды сеуіп, оқиға болған жерден қашып кетеді. Біраз уақыттан кейін бала есін жиып, қазылған ордан шығып, жол бойына жетеді. Жолда автокөлік жүргізушісі қыз баланы өзінің көлігіне салып, ауруханаға жеткізеді.

Майтабаровтың іс-әрекеттерін саралаңыз және оның іс-әрекеттеріндегі қамтылған қылмыс құрамы белгілерін көрсету жолымен өз жауабыңызды қуаттаңыз.

Саралау үшін қылмыстың субъективтік жағын анықтау қаншалықты маңызды?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 22 - ЕСЕП.

1969 жылы туылған Дегенов өзінің пәтерінде 1934 жылы туылған Ерғалиевпен және 1950 жылы туылған Кашкомен спирт ішімдіктерін пайдаланып отырған. Түнгі сағат 2-нің кезінде Кашко өзінің үйіне қайтып кетеді, ал Ерғалиев пәтерде қалып, жерге төселген құс төсек пен көрпенің үстіне жатып, ұйықтап қалады. Қатты алкогольды мастықтан Ерғалиев құсып, құс төсекті ластайды. Жоғарыда аталғандарға байланысты Дегенов Ерғалиевтің әрекеттеріне ызаланып, оны пәтерінен қуа бастайды. Сонда Дегенов есікті ашып, Ерғалиевті 5-қабаттың баспалдақ алаңына шығарып, қатты күшпен оны баспалдақтан төменге итеріп жібереді. Құлағанда Ерғалиев басынан зақым алады, одан кейін Дегенов оны пәтерге алып кіріп, құс төсекке жатқызып, өзі ұйықтауға кетеді. Таңертең оянғаннан кейін Дегенов Ерғалиевтің өлгенін байқайды.

Дегеновтың іс-әрекеттерінде қылмыс құрамы бар ма?

Егер Дегенов білімі бойынша хирург болғанда, сіз оның іс-әрекеттерін қалай саралар едіңіз?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 23 - ЕСЕП.

Нұрлан Сыздықов мектептен шығып бара жатқанда оны бейтаныс Мұқатаева тоқтатып, өзін оның анасының жаңа танысы ретінде таныстырып, оған автокөлік жүргізуге ұсыныс жасайды және оған сол уақытта тоқаш беріп, оны үйінде тірі кішкентай жолбарыстың күшігі бар екенін айтып қызықтырады. Бала «жақсы» тәтенің ұсынысына қызығып, онымен баруға келіседі. Олар Дүйсембеков отырған автокөлікке кіреді. Дүйсембеков Мұқатаева мен Нұрлан Сыздықовты өзінің қала сыртындағы саяжайына апарды.

Кешкілік олар Нұрланның ата-аналарына телефон шалып, олардан 1 миллион АҚШ долларын талап етті.

Үш күннен кейін ақша қылмыскерлерге аударылады. Үш күн бойы Нұрланды Дүйсембеков те, Мұқатаева да соққыға алады. Ақшаны алғаннан кейін Мұқатаева Дүйсембековке баланы жіберу қажеттігі туралы еске салады. Алайда, Дүйсембеков бала оларды

танып қоюы мүмкіндігі жөнінде айтқанда оған Мұқатаева олардың қаладан кетіп қалуына ұсыныс жасайды. Дүйсембеков баланы өлтіру қажет деп есептеді, бірақ Мұқатаева баланың өлімі міндетті емес деп санап, оған келіспеді. Сонда, баланы құтқармақ болған Мұқатаева Нұрлан Сыздықовты түнде қалаға алып шығып, оны қаланың бас көшесіне қалдырып кетті. Суық тигеннен бала кайтыс болды.

Оқиға қатысушыларының іс-әрекеттерінде қамтылған қылмыс құрамы белгілерін талдай отырып, олардың іс-әрекеттерін саралаңыз.

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

ЗОРЛАУДЫҢ САРАЛАУ МӘСЕЛЕЛЕРІ

№ 1 - ЕСЕП.

Спирт ішімдіктерін пайдаланып, мас күйінде болған Жакин өзінің отбасымен тұратын Базарбаеваның пәтеріне рұқсатсыз, кездейсоқ кіріп кетеді. Пәтерге кірген Жакин диванда Базарбаеваның өзінің кішкентай қызымен жартылай жалаңаш күйінде жатқанын көреді. Өзінің үстінен киімін шешкен ол диванға жайғасып, Базарбаева ұйықтап жатқан кезде онымен жыныстық қатынасқа түседі. Базарбаева оянып кетіп, бейтаныс ер адамның онымен жыныстық қатынасқа түскенін көріп, айқайлап, көмекке шақыра бастайды. Сонда Жакин киініп, үйден кете бастаған сәтте оны Базарбаеваның туыстары ұстап қалады. Алматы қаласының Бостандық аудандық соты Жакиннің істеген әрекеттерін ҚР ҚК 120-бабы бойынша саралайды.

Бостандық аудандық соты Жакиннің іс-әрекеттерін дұрыс саралады ма?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 2 - ЕСЕП.

Садықов ретсіз жыныстық қатынастарға толы өмір сүреді. Әйелдер оған көп көңіл аударатын, сондықтан ол өзін бәрінен әдемі және ақылды санап жүрді. Горинамен барда танысқан ол, өзімен уақыт өткізуін ұсынды. Горина келіспеді. Садықовқа оның келіспегені ұнамай, ол қайта-қайта өзінің ұсынысын қайталай берді. Горина ол оны «мүлдем қызықтырмайтындықтан», өзіне жабыса бермеуін сұрады. Сонда Садықов бардан шығып, Горинаны бардың кіре берісінде күтіп тұрды. Горина шыққан кезде, Садықов оны көлікке итеріп кіргізіп, көліктің есігін жауып, оны өзінің саяжайына апарып, сонда зорлады.

Бір аптадан кейін Садықовта ЖИТС вирусын анықтады. Садықов Горинаны табуға бар жігерін жұмсады, ал тапқаннан кейін оған

өзінен ЖИТС вирусын табуы мүмкін екендігі жөнінде жазбаша хабарлады.

Садықовтың іс-әрекеттеріне саралаңыз.

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 3 - ЕСЕП.

«Еркінбеков, Бақытжанов пен Қайыржанов кәсіпкер Жанабаевтың жиырма жасар Әсел деген қызын бірігіп ұрлауға келіседі. Қыз баламен мейрамханада танысып, оны үйіне апарып тастауды ұсынды.

Әселді өлтіреміз деген көптеген қорқытулардан және тұтқыннан төлем жасап босату талаптарынан кейін Жанабаев өзінде ондай ақшаның жоқ екенін, ал оларды кез-келген жағдайда тауып алатынын айтты. Сонда Әселді өзінің үйінде ұстаған Еркінбеков оны ұстауға кеткен шығындарды жабу мақсатында қыз баланы үйдегі барлық кір жұмысты жасауға мәжбүрледі, содан кейін ол Әселді зорлады.

Сонымен қоса, қыз баланы үнемі соққыға алып зорлады.

Еркінбеков, Бақытжанов пен Қайыржановтың іс-әрекеттерін саралаңыз.

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 4 - ЕСЕП.

Жартаев өзінде трихомонада деген соз ауруының бар болғанын біле тұрып, Бұқаршинаны зорлайды. Жыныстық қатынасқа түсу нәтижесінде оған жұқтырады.

Жартаевтың әрекетін сараланыз. Өзінде жұқпалы аурудың бар болғаны туралы білмеген жағдайда ол қылмыстық жауапкершілікке қалай тартылады?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 5 - ЕСЕП.

Васильев өзінде ЖҚТБ/ВИЧ-індетінің бар екенін біле тұра, өзінің көршісі — дәрігерлік қызметкер Жүрсеновадан өзіне тамырының ішіне глюкозаны уколмен салуын сұрайды. Жүрсенованың оң қолында ашық жара болғандықтан, ол емделу демалысында жатқан. Жүрсенова тамырдан инені алып жатқанда, Васильевтің қаны оның жарасына тамып кетеді, соның нәтижесінде Жүрсенова ЖҚТБ/ВИЧ-індетін жұқтырып алды.

Васильевтің іс-әрекеттерінде қандай да бір қылмыстың құрамы бар ма?

Васильевтің әрекетінің субъективтік жағына саралаңыз.

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 6 - ЕСЕП.

Назаров мас күйінде болып, өзінің қарт көршісі Цойға келіп, одан араққа ақша сұрайды. Цой ақша бермегеннен кейін, ол оны ұрып соғып, зейнеткердің алдыңғы екі тісін зақымдап жоғалтуға әкеп соқтырды және Цойды зорлады.

Назаровтың әрекеттерін саралаңыз.

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

ПАЙДАКҮНЕМДІК ЖӘНЕ КҮШТЕП-ПАЙДАКҮНЕМДІК ҚЫЛМЫСТАРДЫ САРАЛАУ МӘСЕЛЕЛЕРІ

№ 1 - ЕСЕП.

Бодров өзінің көршісі Коротконың бақшасында жұмыс істеп жүргенін пайдаланып, оның үйіне еш кедергісіз кіріп кетеді де, оның ішінен үй иесіне тиесілі теледидарды алып шығады.

Бодров қандай қылмыс жасады?

Қылмыстық іс-әрекет тұрғын үйге заңсыз кірумен жасалған деп есептеуге бола ма?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 2 - ЕСЕП.

Новиков түнгі уақытта алкогольды мас күйінде автокөлікті басқаруды қаламай, оны жолдың жиегіне апарып қойып, салонда ұйықтап қалады. Түнде көзін ашып қалса, өзінің салонында екі ер адамның автомагнитола мен оның кеудешесінің қалтасынан ақшасы бар әмиянын алып жатқанын байқайды. Оны өлтіріп кетуі мүмкін деп қорыққан Новиков ұйықтап жатқандай болды. Таңертеңгілік ол барлық болған жай туралы полицияға хабарлап, қылмыскерлер ұсталды. Соңғылар олардың іс-әрекеттерін жәбірленуші көргенін білгенде қатты таң қалды, себебі олар оны ұйықтап жатқан деп есептеген.

Берілген тонау ашық әлде жасырын болып табыла ма?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 3 - ЕСЕП.

Кешкілік Маков және Орлов азаматша Шилованы тоқтатып, оған бұзақылық ниетпен тиісе бастайды. Сол кезде Маков әйелді қолынан ұстап, соның нәтижесінде әйелдің қолындағы сағаты жерге түсіп қалады, оны әйел байқамады. Мұны көрген Орлов сағатты

көтеріп, оны иеленіп алады. Жәбірленуші кетіп қалған уақытта ол бұл туралы өзінің жолдасына айтты.

Маков пен Орловтың іс-әрекеттерін саралаңыз.

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 4 - ЕСЕП.

Федоров қаланың көлік базарында автокөлік иеленгісі келетіндермен танысып, тапсырыс бойынша Ресейден автокөлік айдап әкелетінін айтып жүрді. Осылайша, 2004 жылдың сәуірінде ол азамат Тошиннан автокөлік үшін алдын ала төлем ретінде 1 500 ш.б. мөлшерінде ақшаның бір бөлігін алды. Кейіннен ол азамат Пироговтан 1 200 ш.б. мөлшерінде ақша алды, алайда тапсырыс жасау оның ойында да болмаған, ақшаны қайтармай, оны өз игілігіне жұмсаған.

Федоровтың іс-әрекеттерінде алаяқтық құрамы бар ма? Алаяқтық кезінде мүлікті заңсыз иеленудің тәсілі қандай?

Бұл қылмыс қай уақытта аяқталған болып есептеледі?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 5 - ЕСЕП.

Ешенов «Макаров» тапаншасының нобайын алып, дүкенге келіп, онымен сатушыны қорқытып, ақшалай түсімді талап еткен. Сатушы макетті нағыз қару деп есептеп, Ешеновқа 24560 теңге мөлшеріндегі ақшалай түсімді берген.

Ешеновтың іс-әрекеттерін қалай саралау қажет?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 6 - ЕСЕП.

Пышақпен қаруланып алған Сабахов зейнеткер Панкованың үйіне кіріп, оны түпкі бөлмеге қамап, жалпы сомасы 32450 теңге мөлшерінде ақша мен киіп жүрген киімдерін алып кетті. Тергеу барысында Сабахов пышақпен ешкімді қорқытпағанын, тек ұсталған жағдайда қарсылық көрсету қажеттігі үшін оны өзімен бірге алғаны

анықталды. Жәбірленуші Панкованың сөздеріне қарағанда, Сабаховтың оны пышақпен қорқытпағаны анықталды.

Сабаховтың іс-әрекеттерін қалай саралау қажет?

Тонау мен қарақшылықтың айырмашылығы неде?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 7 - ЕСЕП.

Күлешев Фахрадиновтың атына жоғалған құжаттарды тауып алды. Соңғысын тауып алып, оған құжаттарын тек 150 ш.б. мөлшеріндегі сыйақы үшін ғана қайтаратынын хабарлады. Одан төмен сомаға Күлешев келіспеді және егер ол екі күннен кейін ақшалай сыйақыны ала алмаса, оның құжаттарын құртып жіберетінін айтты.

Күлешевтің іс-әрекеттерінде алаяқтық құрамы бар ма?

Егер Күлешев оның алдында газетте Фахрадиновтың оның құжаттарын тауып алған адамға сыйақы туралы хабарламасын оқыған жағдайда, оның іс-әрекеттері қылмыстық болып есептеле ме?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 8 - ЕСЕП.

Политиков Штрайхтан қарызға ақша алды. Қайтаратын уақыт келгенде ол ақшаны қайтармады, сондықтан Штрайхпен кездесуден қашып жүрген. Кештердің бірінде Политиков оған жақындап келе жатқан Штрайхты байқап, өзінің подъезіне кіріп кетіп, үйінде қамалып отырады. Ызалы Штрайх жерде жатқан таяқты алып, Политиковқа тиесілі автокөліктің барлық шынысын сындырып тастайды.

Штрайхтың іс-әрекеттерін қалай саралау қажет?

Бөтен адамның мүлкін қасақана жоюдың бөтен адамның мүлкін қасақана жоюмен қатар жүрген бұзақылықтан айырмашылығы неде?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 9 - ЕСЕП.

Дәріханада Құдабаев дәріханашының кассадан кетіп қалғанын байқап, өзінің іс-әрекеттерін ешкімнің жоқтығын пайдаланып, тіреніштің терезесі арқылы қолын сұғып, кассадан мың теңге көлемінде ақша ұрлап алды. Құдабаев ұрлық жасап жатқан кезінде оның әрекеттерін еден жуушы Зубова байқап қалып, Құдабаев шығып бара жатқанда ол туралы дәріхана күзетшісіне хабарлап, ол Құдабаевтың артынша жүгіріп шығып, дәріханадан екі метр жерде оны ұстап алды.

Ұрлық қандай тәсілмен жасалды?

Құдабаевтың іс-әрекеттерін саралаңыз.

Қылмыстық жауапкершілікке тартылу үшін ұрланған мүлктің сомасы қандай болуы қажет?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 10 - ЕСЕП.

«Болат» ЖШС күзетшісі Гусман өзінің танысы Сомовпен бірге өзінің кезекшілігі түнінде күзет объектісінің қоймасынан бір жұп аяқ киімді келесі тәсілмен тонап алады. Сомов қойманы терезе арқылы шаммен жарықтандырып тұрады, ал Гусман алдын ала дайындалған таяқпен терезе желдеткішін ашып, сол таяқтың көмегімен жетпіс мың теңге тұратын ер адамның аяқ киімін іліп алады. Бір ай бойы олар осындай тәсілмен үш ұрлық жасап, бес жұп аяқ киім тонап алады.

Ұрлықтың саралаушы белгілеріне талдау жасаңыз.

Берілген жағдайда мұндай белгілер бар ма?

Ұрлықты бірнеше мәрте жасау ретінде нені түсіну қажет?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 11 - ЕСЕП.

Кәмелетке толмаған Қараманов велосипедте келе жатқан 14 жасар Аржановты тоқтатып, оны қаланың орталығына дейін апарып тастауды сұрайды. Аржанов келісіп, велосипед тұтқышын оған беріп, өзі жүксалғышқа отырады. Он метр қашықтықты жүріп өткен-

нен кейін Қараманов өзі жолда құлатып алған сіріңке қорабын көтеруге Аржановтан сұрайды. Аржанов сіріңке қорабын көтеру үшін артқа жүгіріп кеткен кезде, Қараманов велосипедті тез айдап әкетіп, Аржановтың айқайына тоқтамай, оқиға болған жерден тайып кетеді. Қаланың орталығына жеткеннен кейін ол велосипедті бірінші кездескен адамға құны төмен бағаға сатып жібереді.

Қарамановтың іс-әрекеттерін саралаңыз.

ҚР ҚК 175-178, 185-баптарында көрсетілген қылмыстардың объективтік жағына талдау жасаңыз.

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 12 - ЕСЕП.

Теміржол вокзалында Ресейден келген Никонова қасында отырған Дроздовадан сөмкесіне қарай тұруын сұрап, өзі біраз уақытқа вокзал ғимаратынан шығып кетеді. Никонова қайтып келген уақытта сол жерде не сөмкесін, не Дроздованы таппайды. Жүргізілген іздеу шаралары нәтижесінде біраз уақыт арасында Дроздова ұрланған сөмкемен табылады. Сөмкедегі болған заттары сақтаулы күйде болды.

Дроздова қандай қылмыс жасады?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 13 - ЕСЕП.

Круглов «Арман» бақ өсіру қоғамының күзетшісінен 16-калибрлі тегіс ұңғылы мылтықты ұрлап алады. Өзінің қылмыстық ниеттерін жүзеге асыру үшін Круглов күзетшіні араққа тойдыруға шешім қабылдайды. Ол ұйықтап қалған уақытта Круглов мылтықты алып, кетуге талпынғанда күзетші оянып кетіп, мылтықты қалдырып кетуін сұрайды. Алайда Круглов мұны елемей мылтықты өзімен алып кетеді.

Кругловтың іс-әрекеттерін қамтитын қылмыстың құрамын талдаңыз.

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 14 - ЕСЕП.

Винницкий мен Лопатин алдын ала келіспей, бірақ бірге Саке-новтың пәтерінен заттар мен радиоаппаратураны ұрлап кетті.

Көрсетілген тұлғалардың іс-әрекеттерін қалай саралау қажет?

Егер олар ұрлықты алдын ала келісіп не ұйымдасқан топ құрамында жасаған жағдайда, олардың іс-әрекеттерінің саралануы өзгере ме?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 15 - ЕСЕП.

Тоқпақбаев өзінде болған кілт байламасының көмегімен Шалыгинаның есігін ашуға талпынып жатқанда есік алдында ұсталды. Кейіннен анықталғандай, ол қылмыс жасау орнында өзі жалғыз болмаған. Подъездге кіре берісте Тоқпақбаевтың тапсырысы бойынша подъездге біреу жақындайтын болса қауіп туралы белгі беруі қажет болған, кәмелетке толмаған Тимофеев ұсталды.

Тоқпақбаев пен Тимофеевтің жауапкершілігі туралы сауалды шешіңіз.

Кінәлілердің қылмыстық іс-әрекеттері қай сатыда кесілді? Қылмыс жасау орнында Тоқпақбаев жалғыз болса, бұл оның жауапкершілігі туралы сауалды шешуге әсер етер ме еді?

Егер Тимофеев 14 жасқа толмаған болса бұл қылмысқа қатысушылық болып табыла ма әлде Тоқпақбаев берілген қылмысты жалғыз жасаған деп санала ма?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

**ЕСІРТКІ ЗАТТАРДЫ НЕМЕСЕ ПСИХОТРОПТЫҚ
ЗАТТАРДЫ ЗАҢСЫЗ ДАЙЫНДАУ, ӨНДЕУ, ИЕМДЕНІП АЛУ,
САҚТАУ, ТАСЫМАЛДАУ, ЖӨНЕЛТУ НЕМЕСЕ САТУМЕН
БАЙЛАНЫСТЫ ҚЫЛМЫСТАРДЫ САРАЛАУ МӘСЕЛЕЛЕРІ**

№ 1 - ЕСЕП.

Полиция қызметкерлерімен жедел іздестіру шаралары барысында азамат Анашин ұстап алынды, жеке тінту кезінде онда 0,07 грамм героин табылған.

Анашин қылмыстық жауапкершілікке тартыла ма? ҚР ҚК 259-бабының 1-бөлігінде көрсетілген қылмыс құрамына талдау жасаңыз.

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 2 - ЕСЕП.

Бұрын сотталған Тұтқынбаев өзінің 15 жасар інісі Алыбайды қала сыртында тұратын танысы Кусковтан дәрі алып келуін сұрайды. Алыбай Кусковтан түйіршекті алып, үйіне қайтып келе жатқанда оны полиция қызметкерлері ұстап, түйіршекте салмағы 300 грамм гашиш есірткі затын табады.

Тұтқынбаевтың іс-әрекеттерінде ҚР ҚК 259-бабында көрсетілген қылмыс құрамы бар ма?

Егер болса, онда оның іс-әрекеттерін саралаңыз.

Алыбай мен Кусковтың іс-әрекеттеріне қылмыстық-құқықтық баға берініз.

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 3 - ЕСЕП.

Шу алқабының тұрғыны Алиев өзінің автокөлігінде Алматы қаласына жиналып жатқан көршісі Кузінді өзінің туысы Асхатовқа қойдың етін апарып тастауын сұрайды. Кузін келісіп, қапта оралған қойдың етін алып, өзінің автокөлігінің жүксалғышына салып қояды.

Алматы қаласына кетіп бара жатқан жолда МАИ постында автокөлікті қарап шығу барысында қой етімен бірге қапта салмағы 3 кг марихуана есірткі заты табылды.

Кәнілі тұлғалардың іс-әрекеттерін саралаңыз.

Есірткі заттардың жүйкеге әсер ететін заттардан айырмашылығы неде.

Есірткі заттарының ірі мөлшері ретінде не түсіндіріледі?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 4 - ЕСЕП.

Ундизов өзінің танысы Масхадовтан 30 000 теңге қарыз алып, оны уақытында қайтара алмайды. Масхадов Ундизовке өзінің қарызын қайтаруға бірнеше рет талаптар қойғаннан кейін Ундизов құны 30 000 теңге болатын дәрігердің жазып беруі бойынша өзі қабылдап жүрген морфин ерітіндісі есірткі затын беруге мәжбүр болып, үш күннен кейін Масхадов морфиннің ерітіндісін өзінің көршісі Ералиевке 25 000 теңгеге сатып жібереді. Ералиев өзінің таныстары Гусак, Спивак және Киммен аталған есірткі затын өзінің үйінде пайдаланып жатқан кезде оларды полиция қызметкерлері ұстап алды.

Оқиға қатысушыларының әрбірінің іс-әрекеттерін саралаңыз.

Есірткі заттарын сату түсінігін беріңіз.

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 5 - ЕСЕП.

Мұсаев өзінің бақшасында жабайы өсіп тұрған кенешөпті шауып алып, үйінің шатырының астына кептіруге жайып қойған. Кептірілген кенешөпті ұсақтап, целофан қаптарға өлшеп орап, жер қоймаға тығып қояды. Бір айдан кейін азық-түлікпен қоса өлшеп оралған кенешөпті кәмелетке толмағандар Лазарев пен Тараторкин ұрлап алды, оларды полиция қызметкерлері ұстап алып, ұрланған затты тартып алды. Тергеу барысында Тараторкиннің ұрланған кептірілген кенешөптің жартысын велосипедке айырбастап алғаны анықталды.

Аталған тұлғалар халықтың денсаулығына және адамгершілікке қарсы қылмыстардың қайсысында кінәлі?

Есірткі заттарын дайындаудың есірткі заттарын өңдеуден айырмашылығы неде?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 6 - ЕСЕП.

Адамов жеңіл пайда табу мақсатымен Ұлановқа түнгі клубта қайдан пайда болғаны белгісіз дәрілік шөптерді анаша ретінде сатқан. Полиция қызметкерлері Ұлановты ұстаған кезде ол есірткі заттарын сатушы ретінде Адамовқа меңзеп көрсетті.

Адамов пен Ұлановтың іс-әрекеттеріне қылмыстық-құқықтық баға беріңіз.

Адамов қылмыстық жауапкершілікке тартыла ма?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 7 - ЕСЕП.

Шу алқабының тұрғыны Қарбызов кенешөпті ұсақтап, жапырақтар мен гүл шоғырларымен сеуіп, оларды баспақтағаннан кейін оларды станцияға дейін өзінің жылқысымен тасып жеткізіп, жолсерік Гаджиевке қантқа айырбастап алады. Алматы қаласына келгенде Гаджиев мәлім есірткі заттарын Үсеноваға 40 000 теңгеге сатты, көп кешікпей Үсенова полиция қызметкерлерімен ұсталды.

Аталған тұлғалардың іс-әрекеттерін саралаңыз.

Есірткі заттарын тасымалдаудың жөнелтуден айырмашылығы неде?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 8 - ЕСЕП.

Парамонов Ласановты есірткі заттарын сататын адаммен жолықтыруын сұрайды. Екі күннен кейін Ласанов Парамоновқа келіп, героиннің, опийдің және марихуананың құнын айтып, ал ол сатып алуға келіскен кезде Ласанов оған мекен-жайды хабарлайды.

Осыдан кейін Парамонов мәлім мекен-жай бойынша келіп, 0,60 грамм героин сатып алады. Ол үйден біраз қашықтағанда полиция қызметкерлерімен ұсталады.

Ласановтың іс-әрекеттері қылмыс болып табыла ма?

Парамоновтың және оған героин сатқан адамның іс-әрекеттерін қалай саралау қажет?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 9 - ЕСЕП.

Валиев пен Усманов жабайы шу кенешөбінің нуынан 200 грамм тозаң жинап, 3 кг кенешөп гүлдерін теріп алады. Жиналғанның барлығын Зубов пен Пакқа сатып жібереді. Екі күннен кейін олар тағы да есірткі заттарын теріп алып, сатуға талпынған кезінде полиция қызметкерлерімен ұсталады.

Валиев пен Усмановтың іс-әрекеттерін саралаңыз. Берілген жағдайда саралушы мән-жайлар қамтылған ба?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 10 - ЕСЕП.

Иванов түнгі барда белгісіз адамнан құрамында әлсіз есірткі заты бар дәрілерді сатып алады. Кейіннен өзінің танысы провизор Ахметовты жоғары құрамды есірткі ұнтағын жасауды сұрады. Ахметов белгілі бір сома үшін оған келісіп, одан химиялық реакция көмегімен құрамында жоғары есірткі заты бар ұнтақ алады. Тінту барысында мәлім ұнтақ Ахметовтың үйінің ауласында полиция қызметкерлерімен табылды.

Иванов пен Ахметовтың іс-әрекеттерін саралаңыз.

Ахметовтың іс-әрекеттері қандай қылмыстың құрамын құрайды?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 11 - ЕСЕП.

Қабанов пен Дәулетов арнайы опийлік көкнәр (мак) өсіретін «Чемолган» шаруашылығының алқабынан бұл өсімдіктің екі қабын жинап алған. Осыдан кейін олар күнбағыс егілген көрші «Қаскелен» шаруа қожалығының алқабынан арамшөп болып өсіп тұрған бір қап опийлік көкнәрді теріп алған. Жиналғандардың барлығын құпия орынға тасып жеткізген.

Қабанов пен Дәулетовтың іс-әрекеттерінде қандай да бір қылмыстың құрамы бар ма?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 12 - ЕСЕП.

Колготкин көкнөрлі сабан тартқаннан кейін қандай ұнамды әрі жанға жағымды сезім келетіні туралы кәметке толмағандарға әрдайым әңгімелеп айтатын. Содан кейін оған екі кәметке толмаған бала келіп, марихуана әкеліп береді. Ол балаларға папиросаны қалай дайындайтынын көрсетеді, алайда марихуананы әлсіз есірткі санап олармен бірге тартудан бас тартады.

Колготкиннің жауапкершілігі туралы сауалды шешіңіз.

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 13 - ЕСЕП.

Булатов жыл сайын эфедра жинауға лицензия алып, Жаркент алқабына шығып, эфедра жинау кейпімен онымен қоса өсетін белена мен дурман жинап, олардан есеңгірететін дәрі-дәрмектер дайындап, кейіннен оны нашақорлықтан емдеуге арналған дәрі-дәрмектер сипатмен жергілікті нашақорларға сатып отырған.

Булатовтың іс-әрекеттерін қалай саралау қажет?

Бұл дәрі-дәрмектерді сатып алған адамдар қылмыстық жауапкершікке тартыла ма?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 14 - ЕСЕП.

«Энергетик» саяжай аймағының күзетшісі Махарашвили Овечкин мен оның достарына аз ғана төлем үшін бос тұрған № 6 саяжай үйін жалға беріп отырған. Бір ай бойы әрбір сенбі мен жексенбі күндері олар есірткі пайдаланып, спирт ішімдіктерін қабылдап, карта ойнайтын. Алайда олардың есірткіні пайдаланатыны жайлы Махарашвили білмеген. Сонымен қоса, Овечкиннің сұрауы бойынша ол екі мәрте бір рет пайдаланылатын піскек (шприц) әкелген, алайда оның не үшін қажет екендігі жайлы сұрастырып білмеген.

Махарашвили ҚР ҚК 264-бабы бойынша жауапкершілікке тартыла ма?

ҚР ҚК 264-бабы бойынша қылмыстық жауапкершіліктің шарттары қандай? Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚ ҚЫЛМЫСТАРЫН САРАЛАУ МӘСЕЛЕЛЕРІ

№ 1 - ЕСЕП.

Пахотина базарда беляш сату бойынша сауда нүктесін ашуға шешім қабылдады. Рұқсат алу үшін ол санитарлы-эпидемиологиялық станциясының жұмыскері Орловаға жолықты. Барлық құжаттарды рәсімдегеннен кейін Орлова оларды бас дәрігерге апарды. Алайда, сауда нүктесін тексеру актісі қажет болғандықтан бас дәрігердің құжаттарға қол қоймайтын айқындап, іле-шала қайтып келді. Сол мезетте Патохинадан оның сауда орнының қайда орналасқаны және оның қандай екендігі туралы сұрастырып, қажетті актіні жедел құрастырды. Сол уақытта құжаттарды толтыру рәсімін тездету үшін оған күш жұмсау қажеттігі туралы ескерілді. Пахотина оған ақша бермесе, рұқсатты ала алмайтынын түсініп, қажетті сома туралы қызығушылық танытты. СЭС жұмыскері өзінің қызметтерін үш мың теңгеге бағалады. Келесі күні Пахотина Орловаға үш мың теңге беріп, өзінің құжаттарын алды.

Пахотина мен Орлова қылмыстық жауапкершілікке тартылуы тиіс пе?

Олардың іс-әрекеттерін саралаңыз.

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 2 - ЕСЕП.

Кәсіпкер Быков лицензия күшінің мерзімін ұзарту туралы өтінішпен Түрксіб ауданы әкім аппаратының жетекшісі Кабиденоваға жолықты. Кабиденова тиісті құжаттарды рәсімдеу мерзімін тездетуге ықпал етуге уәде беріп, өзінің қызметтерін 30 мың теңгеге бағалады. Ақшаны алу кезінде ол ұсталды.

Кабиденованың іс-әрекеттерінде ҚР ҚК 311-бабында көрсетілген қылмыстың құрамы бар ма?

Пара алудың субъектісі болып кім табыла алады?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 3 - ЕСЕП.

Ескендіров кәмелетке толмағанды зорлау (ҚР ҚК 120-бабы 2-бөлігінің «д» тармағы) жасағаны үшін айыпталды. Берілген іс бойыша тексеру жүргізген тергеуші Ескендіровтың туыстарынан бұлтартпау шарасы ретінде қамаудың орнына ешқайда кетпеу туралы қол қойдыруды таңдап, кейіннен қылмыстық істі қысқартуы үшін 8000 АҚШ доллары көлемінде ақша қорқытып алды. Айыпталушының туыстары ҰҚК органдарына жүгінді. Тергеушіні ұстағаннан кейін оның кабинетін тексеру барысында оның үстелінде Ескендіровтың атына шығарылған қамау туралы және ешқайда кетпеу жөнінде қол қою туралы екі қаулы табылады.

Тергеушінің іс-әрекеттерінде қаңдай қылмыстың құрамы бар?

Қандай жағдайда пара бергені үшін қылмыстық жауапкершіліктен босату орын алуы мүмкін?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 4 - ЕСЕП.

«Ақтау теңіз сауда порты» РМК («АТСП» РМК) директоры Кузнецов «РУСКАЗ» ЖШС коммерциялық кәсіпорнын құрып оны тікелей басқарған, оны формалды түрде ол бұрынғы әйелі Сабироваға тапсырылған. Өзінің фирмасына жеңілдіктер, артықшылықтар мен қамқоршылық жасау мақсатында ол басқа кәсіпорындар алдында «АТСП» РМК қарыздарын пайдаланған, бірақ «АТСП» РМК өзінің несие берушілері алдында қарызды өтеуге шынайы мүмкіндігі болған. Сонда Кузнецов «АТСП» РМК қарыздарын ақшалай қаражаттармен өтеу мүмкіндігінің жоқтығы туралы жалған мәліметтер берген. Оның орнына ақшалай қаражаттарды порт өзімен бұрынсоңды қаржылық-шаруашылық қатынастарда болмаған борышқоры «РУСКАЗ» ЖШС РМК-ға қарызды өтеу есебіне қойған халық тұтынатын тауарлармен алмастыруды ұсынады. Қаржылық қиыншылықтарды сезінген несие берушілер оған келісуге мәжбүр болады. Несие берушілердің келісімін алғаннан кейін Кузнецов «РУСКАЗ» ЖШС халық тұтынатын тауарларды ірі партиялармен аса көтерілген бағамен сатуды ұйымдастырды. Нәтижесінде «АТСП» РМК қары-

здарды өтеуге арналған ақшалай қаражаттары «РУСКАЗ» ЖШС есеп шотына түсіп отырған. РМК несие берушілері, өз кезегінде, ақшалай қаражаттардың орнына аса көтерілген баға бойынша халық тұтынатын тауарларды алып отырған.

Кузнецовтың іс-әрекеттерінде ҚР ҚК 176-бабы мен 310-бабында көрсетілген қылмыстардың құрамы бар ма?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 5 - ЕСЕП.

Тергеуші Адаев Садықованың қылмыстық іс-әрекеттерін ҚР ҚК 257-бабының 3-бөлігінен неғұрлым жеңіл қылмыстық жауапкершілікті көздейтін ҚР ҚК 104-бабына қайта саралау үшін одан 1000 АҚШ долларын алды. Садықовадан 100 АҚШ долларын және 9 дана көлеміндегі жалған 100-доллар ақшаны алдын ала келісіп алғаннан кейін Адаев ұсталды.

Адаевтың іс-әрекеттерін саралаңыз.

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 6 - ЕСЕП.

«Нұрәлі» РМК мал сою цехының меңгерушісі Амантаев шұжық және мал сою цехының тоңазытқыш камераларының барлығының етке толы болғанын біле тұра, бір апта бойы өз бетімен үстеме жұмыс ұйымдастырған. Мал сою цехының дәлізінде 1967 кг сиыр еті мен 747 кг шошқа еті жиналып қалды. Бұл ет бүлініп кетті, соның нәтижесінде «Нұрәлі» РМК-не ірі зиян келтірілді.

Амантаевтың іс-әрекеттері ҚР ҚК 316-бабында көрсетілген қылмыс құрамын құрай ма?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 7 - ЕСЕП.

Қараңғы уақытта Шығыс Қазақстан облысының ІІБ күзетінің рота полиция қызметкері Алмажанов коммерциялық банкті күзету бойынша қызметтік міндеттерін орындау кезінде өзінің постын та-

стап кетіп, жүргізушісі Никитинмен бірге қызметтік автокөлікте қала көшелеріне шығады. Тұрғын үйлердің бірінің жанында ешқандай себепсіз азамат Туловты ұстайды. Ұстау себептерін түсіндірмей, Алмажанов оны көлікке күшпен итермелеп кіргізеді. Сол уақытта әлі ашуы кернеген Туловты нысанада ұстап тұру үшін ол өзінің табельді қаруын Никитинге береді. Туловтың қалтасының ішіндегісін тексеріп жатып, Алмажанов 27000 теңге тауып алып, өзіне алып қояды. Өскемен қалалық сотының үкімімен Алмажанов пен Никитин әрқайсысы ҚР ҚК 308- бабының 3-бөлігі бойынша сотталады.

Сотталғандардың кассациялық шағымы бойынша Шығыс Қазақстан облыстық сотының қылмыстық істер бойынша сот алқасы қаулыны өзгертіп, Алмажанов пен Никитиннің іс-әрекеттерін ҚР ҚК 176-бабының 2-бөлігінің «а», «в» тармақтарына қайта саралады.

Облыстық соттың қылмыстық істер бойынша сот алқасының шешімі дұрыс па?

Қызметтік өкілеттікті асыра пайдаланудың объективтік жағының белгілері қандай?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 8 - ЕСЕП.

Қалалық әділет басқармасының лицензиялау және патенттеу бөлімінің қызметкері Сейтов ғылыми дәрежені иеленген ғылыми қызметкер Досаевқа нотариалдық қызметпен айналысуға лицензия алуға көмек көрсету туралы өтінішпен жолықты. Сейтов көмектесуге уәде берді, алайда сол сәтте Досаевтың оның монографиясына жариялануға арналған оң пікір жазып беруі туралы сұрайды. Нәтижесінде Сейтов Досаевқа лицензия алуға көмектесті, ал соңғысы, өз кезегінде, оң рецензия жазып береді.

Сейтовтың іс-әрекеттерінде пара алу қылмыстың құрамы бар ма?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 9 - ЕСЕП.

Кеден басқармасы бастығының орынбасары Сапишев өзінің бастығының оған қызмет бабы бойынша жоғарылауға көмектескендігі үшін бастықтың ұлына құны 950 АҚШ доллары тұратын үйлену саяхатына жолдаманы сыйға тартты.

*Берілген жағдайда қылмыс құрамының белгілері бар ма?
Пара алудың (ҚР ҚК 311- бабы) заты болып не табылады.
Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.*

№ 10 - ЕСЕП.

ПО аудандық бөлімшелерінің бірінде тергеуші болып жұмыс істейтін Савченко оның таныстары келіп, олардың туысына қатысты қылмыстық істі қысқартуға көмек көрсету туралы өтінішпен жолықты. Бұл қызметі үшін оған 10000 АҚШ долларын ұсынады. Савченко көмектесуге уәде беріп, ақшаны алып оған автокөлік сатып алды. Ол берілген қылмыстық істі жүргізген тергеушіні білмегендіктен, оған жолыққан да жоқ. Алайда Парламентте рақымшылық туралы заң жобасы талқыланып жатқандықтан қылмыстық іс қысқартылу мүмкіндігіне үміттенді.

Савченконың іс-әрекеттері қандай қылмыстың құрамын құрайды?

Пара алуды саралау үшін кінәлінің ниетің бағыты қаншалықты маңызды?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 11 - ЕСЕП.

Сманов мемлекеттік университеттің ректоры бола тұра, өзінің бала кезіндегі досының ұлына сол университетке түсуіне көмектесті. Алғыс ретінде Смановтың досы оған алтын қауырсынды «Паркер» фирмасының қаламын сыйға тартты.

Савченконың іс-әрекеттері қандай қылмыстың құрамын құрайды?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 12 - ЕСЕП.

Мемлекеттік университеттің сырттай оқу бөлімінің оқытушы-методисі болмаған кездерінде бұл бөлімнің хатшысы Закирова сыйақы үшін қарыздары бар студенттерге оның негізінде олар оқу демалысын алуға мүмкіндік беретін анықтама-шақыруларды жүйелі түрде беріп отырған.

Закированың іс әрекеттерін саралаңыз.

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

№ 13 - ЕСЕП.

Қорғаныс Министрлігінің әскери жабдықтау бөлімінің бастығы Тимошин сыйақы үшін өз бетімен электроникамен жабдықтаушы фирмалардың әскери ведомствоға үстеме баға бойынша өнімдерді сатқаны үшін алынуы тиіс өтеу мөлшерін едәуір қысқартты. Бұл фирмалардың қаржылық айла-амалдарынан қорғаныс министрлігіне келтірілген залал 30 мың АҚШ долларын құрады.

Тимошиннің іс-әрекеттері қандай қылмыстың құрамын құрайды?

Талқылауға басқа да нұсқаулар құрастырыңыз.

МАЗМҰНЫ

Алғы сөз	1
Қасақана қылмыс жасау сатыларын саралау мәселелері	6
Қылмыстың көптілігін саралау мәселелері.....	10
Қылмысқа қатысудың саралау мәселелері	13
Адам өлтіруді саралау мәселелері.....	19
Зорлаудың саралау мәселелері	32
Пайдакүнемдік және күштеп-пайдакүнемдік қылмыстарды саралау мәселелері	35
Есірткі заттарды немесе психотроптық заттарды заңсыз дайындау, өңдеу, иемденіп алу, сақтау, тасымалдау, жөнелту немесе сатумен байланысты қылмыстарды саралау мәселелері.....	41
Сыбайлас жемқорлық қылмыстарын саралау мәселелері	47

Теруге 13.01.2011 ж. берілді. Басуға 28.01. 2011 ж. қол қойылды.
Қалыбы 60x84 ¹/₁₆. Қағазы офсеттік. Басу тәсілі ризографиялық.
Шартты баспа табағы 3. Таралымы 100 дана.
Тапсырыс № 838

ҚР ПМ Б. Бейсенов атындағы Қарағанды академиясының
баспаханасында басылды.
Қарағанды қаласы, Ермеков көшесі, 124